

РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

УДК 336.14:338.24
JEL: E22, E62, H72, O23

ЦІЛЬОВІ БЮДЖЕТНІ ФОНДИ ЯК СКЛАДНИК ФІСКАЛЬНОГО МЕХАНІЗМУ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Руденко Вікторія Василівна

кандидат економічних наук
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана» (м. Київ, Україна)
ORCID: 0000-0002-4911-7600
vitarudenko@ukr.net

Формування цільових бюджетних фондів зумовлене тим, що одним із недоліків здійснення видатків бюджету є знеособлення коштів і, як наслідок, можливість недостатнього забезпечення інвестиційного розвитку, особливо в умовах бюджетного дефіциту. Тому виникла потреба у відокремлених від бюджету цільових фондів, які зазвичай мають закріплені за ними доходні джерела. Такі фонди дають змогу державі ефективніше акумулювати фінансові ресурси і витратити їх відповідно до цільового призначення, зокрема для активізації інвестицій. Недостатня наукова обґрунтованість доцільності формування цільових бюджетних фондів і нетривалий період їх функціонування в Україні зумовлюють необхідність поглибленого вивчення теоретико-прикладних засад їх створення та використання, а також визначення ролі у фіскальному механізмі регулювання інвестиційних процесів. Статтю присвячено дослідженню змісту й характерних ознак цільових бюджетних фондів, розгляду особливостей їх формування та використання в Україні та обґрунтуванню їхнього впливу на інвестиційні процеси. Специфіка наукових завдань, що становлять предмет дослідження, вимагала використання комплексу спеціальних методів, застосування яких допомогло висвітлити проблематику функціонування цільових бюджетних фондів в Україні та з'ясувати їх роль у регулюванні інвестиційних процесів. Досліджено переваги формування та характерні риси функціонування цільових бюджетних фондів. Визначено особливості здійснення вимушених інвестицій за рахунок резервного фонду бюджету. Здійснено аналіз витрачання коштів на інвестиційні цілі Державного фонду регіонального розвитку, Державного дорожнього фонду, Державного фонду поводження з радіоактивними відходами та Державного фонду розвитку водного господарства. У результаті дослідження з'ясовано, що використання коштів цільових бюджетних фондів стикається з низкою проблем нормативно-правового та організаційно-управлінського характеру. Обґрунтовано, що за умов внесення необхідних змін у законодавство зазначені фонди перетворюються на потужний складник фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів в Україні.

Ключові слова: бюджет, цільові бюджетні фонди, інвестиції, капітальні видатки, бюджетна програма.

DOI: <https://doi.org/10.32845/bsnau.2021.3.7>

Постановка проблеми у загальному вигляді. Традиційно інвестиційна діяльність держави реалізується завдяки державному та місцевим бюджетам, що є централізованими фондами коштів, у яких надходження від платників податків знеособлюються та витрачаються на виконання визначених суспільних завдань. Однак хронічний бюджетний дефіцит призводить до першочергового фінансування поточних видатків і скорочення капітальних видатків бюджетів, що гальмує розвиток інвестиційних процесів в Україні. Тому назріла необхідність формування та розширення складу цільових бюджетних фондів, що дають змогу державі ефективно та цілеспрямовано використовувати бюджетні кошти на забезпечення інвестиційного розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Функціонування цільових фондів держави привертало увагу багатьох вітчизняних науковців, які намагалися не лише теоретично обґрунтувати необхідність їх формування, а й практично оцінити доцільність та ефективність їх

використання. Так, С.В. Волосович вивчала підходи до трактування сутності державних цільових фондів, визначала їх з економічного та інституційного погляду, характеризувала їхні переваги та недоліки, завдання та принципи функціонування [1]. Н.Л. Гула здійснювала теоретико-правову характеристику цільових спеціалізованих державних фондів і визначала їхні специфічні ознаки та сферу дії [2]. К.В. Савченко досліджував вплив державних фондів цільового спрямування на реалізацію стабілізаційної політики держави та розглядав чинники, що впливають на їх функціонування [3]. В.Б. Тропіна виокремлювала підходи до визначення змісту цільових фондів держави, висвітлювала критерії їх відособлення у фінансовій системі держави та проводила аналіз їхньої діяльності [4]. В.А. Тулянцева обґрунтовувала поняття та класифікацію централізованих позабюджетних цільових фондів, розглядала порядок формування коштів цих фондів та повноваження щодо контролю за їх використанням [5]. Л.В. Фокша вивчала поняття, ознаки та пра-

вову природу публічних фондів у контексті їх поділу на централізовані та децентралізовані [6]. А.В. Хомутенко розглядала сутність управління державними фондами грошових коштів, виокремлювала відмінні ознаки та проводила класифікацію бюджетних і позабюджетних фондів [7]. З.І. Перощук висвітлювала проблеми регулювання бюджетних фондів і заперечувала створення будь-яких «фондів бюджету» у «фондах бюджету», оскільки в такому разі виникає, по суті, подвійний рахунок показників бюджетних коштів, що є нелогічним із погляду економіки та фінансів та необ'єктивним із погляду права [8, с. 159]. Відсутність серед учених єдності у розумінні сутності, ознак і доцільності функціонування державних цільових бюджетних фондів у контексті регулювання інвестиційних процесів зумовила актуальність і зміст дослідження.

Формування цілей статті. Статтю присвячено поглибленню теоретичних засад функціонування цільових бюджетних фондів як складової частини фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів та проведенню аналізу витрачання їхніх коштів на здійснення суспільно необхідних інвестицій.

Методи дослідження. Вивчення теоретико-прикладних засад функціонування цільових бюджетних фондів ґрунтувалося на використанні філософських, загальнонаукових та конкретно-наукових методів дослідження. Серед філософських методів дослідження варто виокремити застосування діалектичного й метафізичного методів, а також аналітичного, інтуїтивного, феноменологічного, герменевтичного, синергетичного, ейдетичного, логічного, категоріального аналізу та ін. До використовуваних загальнонаукових методів відносимо методи емпіричного дослідження (опис, вимірювання, порівняння, спостереження), методи теоретичного дослідження (логічний, гіпотетичний, аргументація, формалізація), теоретико-емпіричні (загальнологічні) методи дослідження (аналізу і синтезу, індукції та дедукції, абстрагування, узагальнення, аналогії, конкретизації та класифікації). Конкретно-наукові методи, за допомогою яких проводилося дослідження, охоплюють езотеричний (сутнісний) метод, який полягає у розкритті змістовних ознак цільових бюджетних фондів; екзотеричний (явищний) метод, який дав змогу з'ясувати специфіку функціонування зазначених фондів; цілісний (сутісно-явищний) метод, який уможливив обґрунтування ролі даних фондів у фіскальному механізмі регулювання інвестиційних процесів.

Результати дослідження. Цільові бюджетні фонди в Україні є централізованими фондами грошових коштів, що формуються у складі державного бюджету (в окремих випадках – у складі місцевих бюджетів). Вони відіграють позитивну роль у регулюванні інвестиційних процесів, адже дають змогу сконцентрувати фінансові ресурси на визначених напрямках, що мають пріоритетне значення для інвестиційного розвитку держави. У сучасних умовах значимість і масштаби цільових бюджетних фондів зростають завдяки їхнім незаперечним перевагам: по-перше, органи державної влади та місцевого самоврядування отримують додат-

кові кошти для здійснення інвестицій; по-друге, зазвичай такі фонди мають одного головного розпорядника коштів, що зменшує масштаби корупційних ризиків; по-третє, строго цільове використання коштів даних фондів забезпечує ефективніший контроль, адже їх відособленість у бюджеті та призначення потребують особливої уваги.

Цільові бюджетні фонди мають низку специфічних ознак, що дають змогу їх виокремлювати у складі фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів [9, с. 32; 10, с. 39]:

- функціонують у межах бюджету;
- створюються компетентними органами із визначеною метою та використовуються виключно за цільовим призначенням;
- період функціонування прив'язаний до тривалості досягнення мети створення;
- функціонування зазвичай пов'язане або із забезпеченням потреб тих платників податків, за рахунок чієїх коштів ці фонди формуються, або для компенсації використання окремими економічними суб'єктами благ, що належать усьому суспільству загалом;
- формування здебільшого здійснюється за допомогою доходів цільового призначення чи порядку цільових відрахувань від конкретних видів доходів чи інших надходжень;
- для управління їхніми коштами відсутня потреба у створенні спеціального державного інституту, адже зазначені функції покладаються на існуючі міністерства чи відомства.

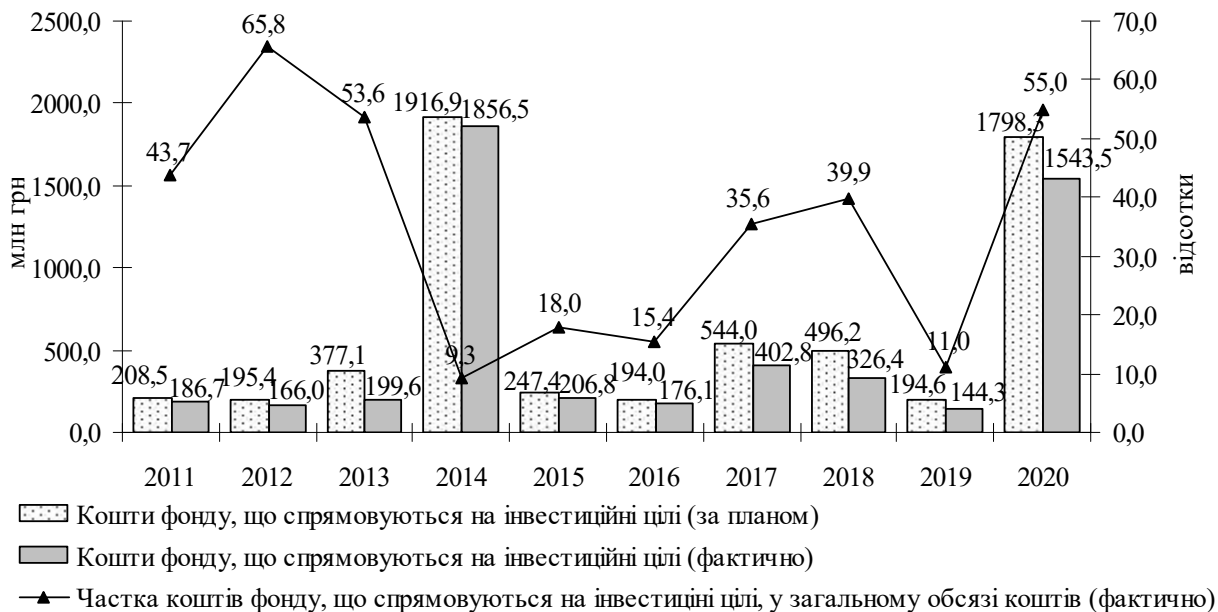
Відповідно до Бюджетного кодексу України, склад бюджетних цільових фондів охоплює: резервний фонд бюджету (ст. 24), Державний фонд регіонального розвитку (ст. 241), Державний дорожній фонд (ст. 242), Державний фонд поводження з радіоактивними відходами (ст. 243), Державний фонд розвитку водного господарства (ст. 244) [11].

Резервний фонд передбачається у державному бюджеті обов'язково, а у місцевих бюджетах – відповідно до рішення місцевої ради. Він формується для здійснення непередбачених видатків, що не мають постійного характеру і не могли бути передбачені під час складання проекту бюджету. Згідно з Порядком використання коштів резервного фонду бюджету, його кошти можуть використовуватися на здійснення [12]:

- а) заходів із ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного, природного, соціального характеру;
- б) інших непередбачених заходів, які відповідно до законодавства можуть здійснюватися за рахунок коштів бюджету, але не мають постійного характеру і не могли бути передбачені під час складання проекту бюджету.

Хоча резервний фонд бюджету формується для подолання надзвичайних ситуацій, частина його коштів спрямовується на здійснення вимушених інвестицій, пов'язаних із відновленням або відбудовою майна держави, громадян або підприємств (установ, організацій).

Протягом 2011–2020 рр. понад третина коштів резервного фонду державного бюджету спрямовувалася на інвестиційні цілі (рис. 1).

Рис. 1. Витрачання коштів резервного фонду державного бюджету в 2011–2020 рр.

Джерело: складено автором за даними ДКСУ [13]

За даними рис. 1 видно, що обсяги коштів резервного фонду державного бюджету значно зростали у 2014 і 2020 рр. Так, у 2014 р. збройний конфлікт із Російською Федерацією зумовив розширення резервного фонду для проведення невідкладних заходів щодо забезпечення національної безпеки. Проте кошти фонду спрямовувалися насамперед на поточні цілі, тому частка коштів, витрачених на інвестиційні цілі, була в 2014 р. найменшою у досліджуваному періоді та становила лише 9,3%. У 2020 р. поширення пандемії коронавірусу викликало збільшення резервного фонду для здійснення протиепідемічних заходів із протидії поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на території України. Кошти фонду спрямовувалися на придбання медичного обладнання для проведення санітарно-карантинного контролю та лікувально-оздоровчих заходів, тому частка коштів, витрачених на інвестиційні цілі, була в 2020 р. найбільшою у досліджуваному періоді та становила 55,0%.

Окрім резервного фонду бюджету, в Україні формується низка цільових бюджетних фондів інвестиційного спрямування, завдяки функціонуванню яких забезпечується реалізація інвестицій, які мають на меті досягнення не лише економічних завдань, а й соціальних та екологічних.

Державний фонд регіонального розвитку (далі – ДФРР) як інструмент провадження державної політики регіонального інвестиційного розвитку розпочав свою роботу в 2012 р. Відповідно до Бюджетного кодексу України, кошти ДФРР спрямовуються на виконання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що мають на меті розвиток регіонів і відповідають пріоритетам, визначеним у Державній стратегії регіонального розвитку та відповідних регіональних стратегіях розвитку [11].

На початку існування ДФРР у Бюджетному кодексі України було передбачено, що під час складання

Бюджетної декларації та проекту державного бюджету України державний фонд регіонального розвитку визначається в обсязі не менше 1% прогнозного обсягу доходів загального фонду проекту державного бюджету України на відповідний бюджетний період [11]. Однак у 2012–2014 рр. обсяг коштів ДФРР до зазначеної у законодавстві норми не дотягував, тому з 2016 р. дію цієї норми зупинено. Окрім того, у 2014 р. кошти ДФРР хоча і були на початку року передбачені регіонам, проте їх не було використано у зв'язку з відсутністю фінансування через секвестр бюджету.

Зауважимо, що в Україні передбачено співфінансування інвестиційних програм і проектів, які реалізуються за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку, з місцевих бюджетів в обсязі не менше 10% [11]. Органи місцевого самоврядування зазвичай дотримуються мінімальної межі співфінансування та реалізують здебільшого соціально орієнтовані інвестиційні проекти і програми (капітальний ремонт освітніх, спортивно-культурних і медичних закладів, придбання обладнання для них тощо). Серед проектів економічного спрямування найбільш поширеними є інвестиційні проекти і програми з капітального ремонту доріг. Зазначене свідчить про неготовність влади на місцевому рівні реалізовувати повномасштабні інвестиції зі значним економічним ефектом, а також про відсутність стратегічного бачення органів місцевого самоврядування розвитку громад у середньо- та довгостроковій перспективі [14].

У 2012–2020 рр. потужний інструмент інвестиційного розвитку регіонів України використовували недостатньо ефективно (рис. 2).

Як свідчать дані рис. 2, обсяги коштів ДФРР із кожним роком збільшувалися за винятком 2020 р., коли фінансування заходів із протидії поширенню пандемії COVID-19 відволікло значну частину бюджетних ресурсів. Негативною тенденцією було щорічне невиконання запланова-

Рис. 2. Витрачання коштів Державного фонду регіонального розвитку в 2012–2020 рр.

Джерело: складено автором за даними ДКСУ [13]

них показників використання коштів ДФРР, що спричи-нено передусім несвоєчасним їх розподілом. Недоліки у розподілі коштів ДФРР зумовлені низкою причин, серед яких: відсутність критеріїв відбору членів регіональних конкурсних комісій та їх відповідальності за ухвалені рішення; наявність можливості лобювання народними депутатами, включеними до складу комісії з відбору проєктів, інтересів окремих територіальних громад; слабко організований процес прозорості висвітлення відбору, реалізації та стану виконання проєктів [14].

Державний дорожній фонд (далі – ДДФ) як інструмент розвитку дорожньої інфраструктури України створено у 2018 р. Згідно з Бюджетним кодексом України, кошти ДДФ витрачаються на [11]:

1) фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування державного значення;

2) фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах (у вигляді субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам);

3) виконання боргових зобов'язань за запозиченнями, отриманими державою або під державні гарантії на розвиток мережі та утримання автомобільних доріг загального користування;

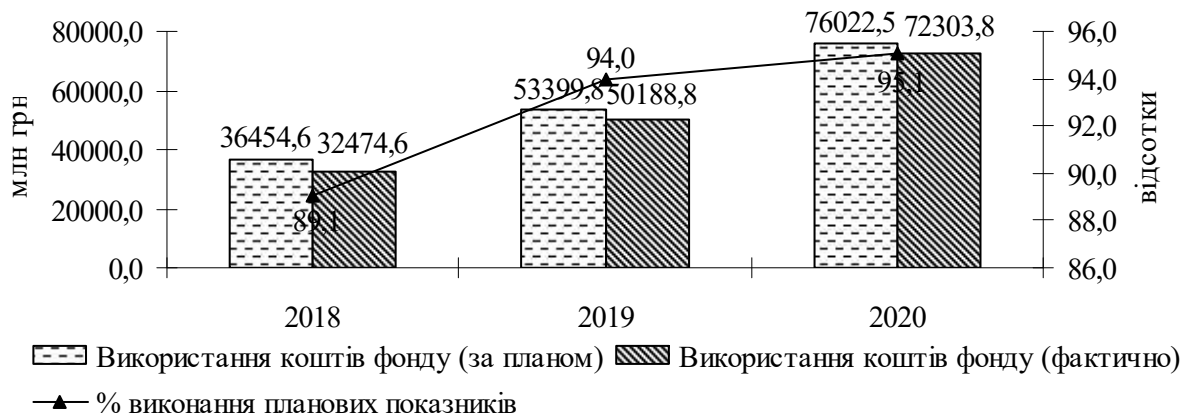
5) фінансове забезпечення заходів із забезпечення безпеки дорожнього руху відповідно до державних програм і т. п.

Протягом 2018–2020 рр. використання коштів ДДФ для розвитку дорожньої інфраструктури дало змогу успішно вирішити завдання як щодо будівництва доріг загального користування, так і щодо введення в експлуатацію унікальних дорожніх об'єктів (рис. 3).

Дані рис. 3 показують, що масштаби витрачання коштів ДДФ у 2018–2020 рр. постійно зростали та спостерігався незначний рівень невиконання планових

показників використання ресурсів ДДФ. Головним недоліком функціонування ДДФ є недосконалий розподіл субвенцій із державного бюджету місцевим бюджетам на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту й утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах. Зазначений недолік зумовлений кількома причинами, сформованими на обласному рівні: високим рівнем суб'єктивізму та непрозорості під час розподілу субвенції на рівні областей; органи обласної влади не визначають чітких пріоритетів для розвитку місцевої дорожньої інфраструктури, зокрема забезпечення доступності освітніх і медичних послуг, тому не враховуються першочергові потреби громад щодо формування спроможних мереж закладів освіти та охорони здоров'я (зокрема, створюються опорні школи, до яких ведуть невідремонтвані дороги, у результаті чого батьки відмовляються віддавати дітей до таких шкіл); в окремих випадках умовою розподілу коштів субвенції обласною владою визначається наявність співфінансування з місцевих бюджетів, яка оприлюднюється після їх збалансування та затвердження, унаслідок чого не кожний орган місцевого самоврядування має можливість забезпечити перегляд уже схваленого бюджету й передбачити немалий відсоток співфінансування, який може досягати 50% [15, с. 374].

Державний фонд поводження з радіоактивними відходами (далі – ДФПРВ) як інструмент для створення безпечної системи поводження з радіоактивними відходами був створений у 2018 р. Варто зазначити, що аналогічний фонд уже створювався у 2009 р., який формувався за рахунок виробників радіоактивних відходів і працював за принципом «забруднювач платить». Однак у 2010 та 2015 рр. були внесені зміни до законодавства, які призвели до втрати зазначеним фондом накопичувального характеру та цільового призначення його коштів, що фактично припинило його існування. Тому створення нового

Рис. 3. Витрачання коштів Державного дорожнього фонду в 2018–2020 рр.

Джерело: складено автором за даними ДКСУ [13]

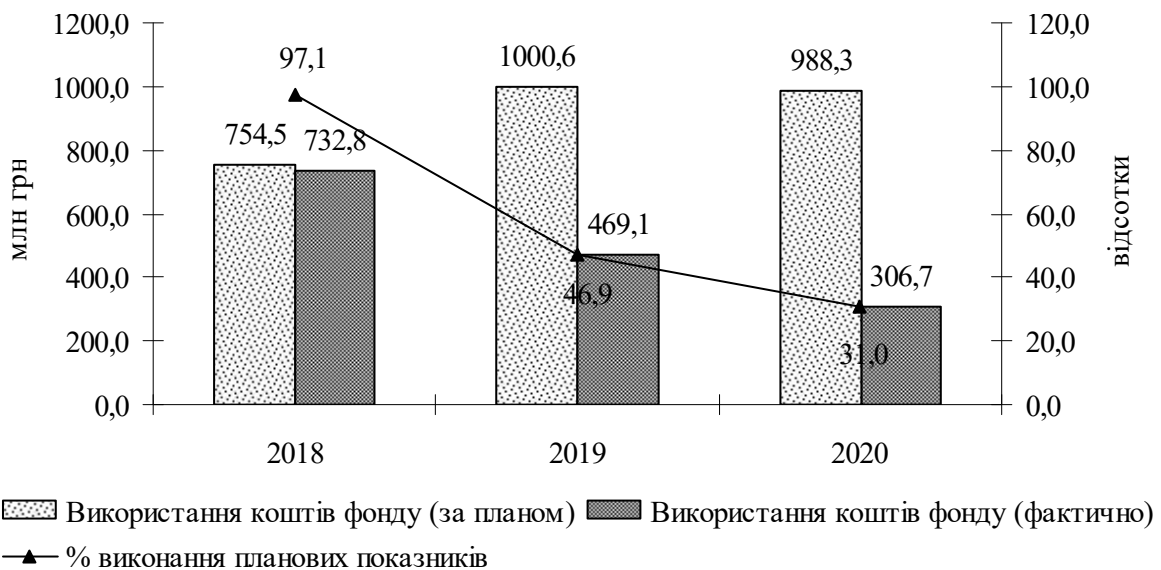
ДФПРВ має забезпечити ефективну реалізацію інвестиційних проектів і програм із проектування, будівництва, введення в експлуатацію або закриття об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами.

Відповідно до Бюджетного кодексу України, кошти ДФПРВ спрямовуються на фінансове забезпечення бюджетних програм, у межах яких виконуються роботи з проектування, будівництва, введення в експлуатацію, експлуатації, зняття з експлуатації або закриття об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які передані ліцензіатами у власність держави, включаючи сховища для довготривалого зберігання/захоронення радіоактивних відходів, які утворилися після переробки відпрацьованого ядерного палива українських атомних електростанцій, та здійснюються інші заходи, пов'язані з поводженням із радіоактивними відходами, які передані ліцензіатами у власність держави [11].

У 2018–2020 рр. кошти ДФПРВ використовувалися на реалізацію лише трьох бюджетних програм: виконання

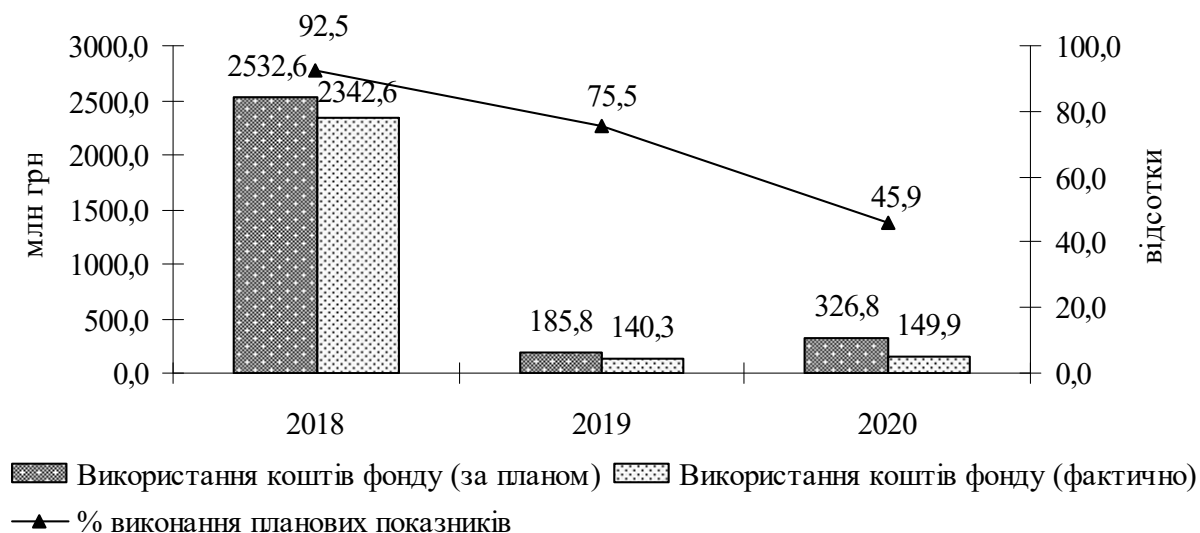
робіт у сфері поводження з радіоактивними відходами неядерного циклу, будівництво комплексу «Вектор» та експлуатація його об'єктів; підтримка екологічно безпечного стану у зонах відчуження і безумовного (обов'язкового) відселення; підтримка у безпечному стані енергоблоків та об'єкта «Укриття» та заходи щодо підготовки до зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС (рис. 4).

За даними рис. 4 видно, що протягом 2018–2020 рр. масштаби витрачання коштів ДФПРВ знижувалися, а рівень виконання планових показників використання ресурсів ДФПРВ був на низькому рівні. Причини невиконання планових показників використання коштів ДФПРВ і зменшення обсягів фінансування важко встановити, адже звіти про виконання паспортів відповідних бюджетних програм відсутні на офіційному вебсайті Міністерства енергетики України. Неefективне функціонування ДФПРВ призвело до низки негативних ефектів: недобудованим залишається комплекс «Вектор», тому існує проблема з вивезенням радіоактивних від-

Рис. 4. Витрачання коштів Державного фонду поводження з радіоактивними відходами в 2018–2020 рр.

Джерело: складено автором за даними ДКСУ [13]

Рис. 5. Витрачання коштів Державного фонду розвитку водного господарства в 2018–2020 рр.

Джерело: складено автором за даними ДКСУ [13]

ходів зі сховищ спеціалізованих підприємств та зменшенням екологічних ризиків у містах Дніпро, Київ, Львів, Одеса та Харків; не розпочато будівництво сховища для проміжного зберігання високоактивних радіоактивних відходів, що повертатимуться з Російської Федерації після переробки відпрацьованого ядерного палива українських атомних електростанцій; не ліквідовано радіаційну аварію на Київському державному міжобласному спеціальному комбінаті, пов'язану з витоком тритію за межі сховищ пускового комплексу «Вектор», що містить ризики її переростання в масштабну аварію з можливим впливом на населення та прилеглі території [16, с. 64].

Державний фонд розвитку водного господарства (далі – ДФРВГ) як інструмент для розвитку та утримання водогосподарсько-меліоративного комплексу, підвищення ефективності використання водних ресурсів був започаткований у 2018 р. Згідно з Бюджетним кодексом України, кошти ДФРВГ спрямовуються на фінансове забезпечення заходів з: експлуатації водогосподарського комплексу; будівництва та реконструкції меліоративних систем; захисту від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь; централізованого водопостачання сільських населених пунктів, які користуються привізною водою; модернізації та розвитку водогосподарського комплексу [11].

У 2018–2020 рр. кошти ДФРВГ витрачалися на реалізацію тільки трьох бюджетних програм: експлуатація державного водогосподарського комплексу та управління водними ресурсами; захист від шкідливої дії вод сільських населених пунктів та сільськогосподарських угідь, у тому числі в басейні р. Тиса у Закарпатській області; першочергове забезпечення сільських населених пунктів централізованим водопостачанням (рис. 5).

Як показують дані рис. 5, протягом 2018–2020 рр. знизився як обсяг використання коштів ДФРВГ, так і рівень

виконання планових показників витрачання його коштів. Незначні масштаби коштів ДФРВГ зумовлені наявністю лише одного вагомого джерела його формування – рентної плати за спеціальне використання води. Ще одне джерело з'явилося у 2020 р., а саме плата за ліцензії на здійснення діяльності у сфері організації і проведення азартних ігор, однак із запланованих 150 млн грн фактичні надходження становили лише 17 грн. Відкриття асигнувань за бюджетними програмами фонду здебільшого у другому півріччі негативно відобразалося на реалізації інвестицій у водогосподарський комплекс, адже для виконання робіт залишався осінньо-зимовий період, що зумовлювало фактичне невиконання запланованих показників витрачання коштів ДФРВГ.

Таким чином, цільові бюджетні фонди в Україні є важливим інструментом фіскального механізму регулювання інвестиційних процесів. Виявлені недоліки їх функціонування були результатом недосконалості нормативно-правової бази або невірних управлінських рішень, а не наслідком використання коштів саме у вигляді цільових бюджетних фондів, що підтверджує доцільність їх створення та подальшого розвитку.

Висновки. Запровадження цільових бюджетних фондів в Україні зробило прозорішим здійснення бюджетних інвестицій, сприяло посиленню контролю за законністю мобілізації та витрачання бюджетних коштів та, відповідно, забезпечення більш ефективного їх використання. Нині належне функціонування зазначених фондів ускладнюється недосконалістю законодавчої бази, наявністю багатьох технічних та організаційних проблем, а також несприятливими наслідками коронавірусної кризи. Водночас коригування законодавства в частині вдосконалення функціонування цільових бюджетних фондів дасть змогу зайняти їм гідне місце не лише у фіскальному механізмі регулювання інвестиційних процесів, а й у забезпеченні інвестиційного розвитку держави загалом.

Список використаної літератури:

1. Волосович С.В. Державні цільові фонди в системі публічних фінансів. *Вісник КНТЕУ*. 2016. № 4. С. 129–137.
2. Гула Н.Л. Теоретико-правова характеристика сфери цільових спеціалізованих державних фондів. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2014. № 1. С. 251–263.
3. Савченко К.В. Державні фонди цільового призначення в контексті реалізації стабілізаційної політики. *Механізм регулювання економіки*. 2012. № 2. С. 162–166.
4. Тропіна В.Б. Цільові фонди у фінансовій системі України. *Наукові праці НДФІ*. 2005. № 4(33). С. 165–173.
5. Тулянцева В.А. Правовий режим державних позабюджетних цільових фондів в Україні. *Вісник Академії митної служби України. Серія «Право»*. 2012. № 1. С. 80–87.
6. Фокша Л.В. Публічні фонди: поняття, ознаки та правова природа. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2014. Вип. 10–1(1). С. 162–164.
7. Хомутенко А.В. Проблематика управління державними бюджетними та позабюджетними фондами грошових коштів в Україні. *Економіка та держава*. 2018. № 3. С. 60–66.
8. Перощук З.І. Правові проблеми регулювання фондів державного та місцевих бюджетів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2014. № 4. С. 157–160.
9. Коровкіна Е.Б. Анализ практики применения целевых бюджетных фондов. *Финансы и кредит*. 2006. № 13(217). С. 34–41.
10. Арбатская Ю.В. Целевые фонды как форма государственных и муниципальных расходов: правовые проблемы и пути их решения. *Финансовое право*. 2007. № 1(27). С. 27–34.
11. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI. Дата оновлення: 10.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0456-12#Text>.
12. Порядок використання коштів резервного фонду бюджету : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.03.2002 № 415. Дата оновлення: 02.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/415-2002-%D0%BF#n11>.
13. Державна казначейська служба України. Звітність. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>.
14. Державний фонд регіонального розвитку: гроші для розвитку чи проїдання? URL: <https://cost.ua/730-derzhavnyy-fond-rehionalnoho-rozvytku-hroshi-dlya-rozvytku-chy-proyidannya>.
15. Палійчук Т.В. Принцип «позитивної суми» у дорожній сфері: децентралізація доріг. *Бізнес Інформ*. 2020. № 12. С. 369–377.
16. Кузнецов К. Анализ окремих напрямів державної бюджетної політики в природоохоронній сфері. Київ : Центр екологічних ініціатив «Екодія», 2021. 89 с.

References:

1. Volosovych S.V. (2016) Derzhavni tsilovi fondy v systemi publichnykh finansiv [State special purpose funds in the public finance system]. *Visnyk KNTEU*, no. 4, pp. 129–137.
2. Hula N.L. (2014) Teoretyko-pravova kharakterystyka sfery tsilovykh spetsializovanykh derzhavnykh fondiv [Theoretical legal description of sphere of the having a special purpose specialized state funds]. *Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs. Law series*, no. 1, pp. 251–263.
3. Savchenko K.V. (2012) Derzhavni fondy tsilovoho pryznachennia v konteksti realizatsii stabilizatsiinoi polityky [State special funds in the context of stabilization policy realization]. *The mechanism of economic regulation*, no. 2, pp. 162–166.
4. Tropina V.B. (2005) Tsilovi fondy u finansovii systemi Ukrainy [Trust funds in the financial system of Ukraine]. *Scientific works of RFI*, no. 4, pp. 165–173.
5. Tuliantseva V.A. (2012) Pravovi rezhym derzhavnykh pozabiudzhethnykh tsilovykh fondiv v Ukraini [Legal regime of state extra-budgetary trust funds in Ukraine]. *Bulletin of the Academy of Customs Service of Ukraine. Series: Law*, no. 1, pp. 80–87.
6. Foksha L.V. (2014) Publichni fondy: poniattia, oznaky ta pravova pryroda [Public funds: concepts, characteristics and legal nature]. *Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Jurisprudence*, vol. 10–1, pp. 162–164.
7. Khomutenko A.V. (2018) Problematyka upravlinnia derzhavnymy biudzhethnymy ta pozabiudzhethnymy fondamy hroshovykh koshtiv v Ukraini [Problems of the state budgetary and extrabudgetary money funds management in Ukraine]. *Economy and state*, no. 3, pp. 60–66.
8. Peroshchuk Z.I. (2014) Pravovi problemy rehuliuвання fondiv derzhavnogo ta mistsevykh biudzhethiv [Legal problems of regulation of state and local budgets' funds]. *Legal scientific electronic journal*, no. 4, pp. 157–160.
9. Arbatskaya Yu.V. (2007) Tselevye fondy kak forma gosudarstvennykh i munitsipal'nykh raskhodov: pravovye problemy i puti ikh resheniya [Trust funds as a form of state and municipal expenditures: legal problems and ways to solve them]. *Financial law*, no. 1, pp. 27–34.
10. Korovkina E.B. (2006) Analiz praktiki primeneniya tselevykh byudzhethnykh fondov [Analysis of the practice of using trust budget funds]. *Finance and credit*, no. 13, pp. 34–41.
11. Verkhovna Rada of Ukraine (2010) Biudzhethnyi kodeks Ukrainy [Budget Code of Ukraine] from 07 July 2010 no. 2456-VI. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0456-12#Text>.
12. Cabinet of Ministers of Ukraine (2002) Poriadok vykorystannia koshtiv rezervnoho fondu biudzhetu [The procedure for using the budget reserve fund] from 29 March 2002 no. 415. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/415-2002-%D0%BF#n11>.
13. State Treasury Service of Ukraine (2021) Zvitnist [Reporting]. Available at: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>.

14. Website "State Price" (2019) Derzhavnyi fond rehionalnoho rozvytku: hroshi dlia rozvytku chy proidannia? [State Fund for Regional Development: money for development or consumption?]. Available at: <https://cost.ua/730-derzhavnyy-fond-rehionalnoho-rozvytku-hroshi-dlya-rozvytku-chy-proyidannya>.

15. Paliichuk T.V. (2020) Pryntsyp «pozytyvnoi sumy» u dorozhnii sferi: detsentralizatsiia dorih [The principle of «positive amount» in the road sector: decentralization of roads]. *Business Inform*, no. 12, pp. 369–377.

16. Kuznietsov K. (2021) Analiz okremykh napriamiv derzhavnoi biudzhetnoi polityky v pryrodookhoronni sferi [Analysis of certain areas of state budget policy in the field of environmental protection]. Kyiv: Center for Environmental Initiatives "Ecodia". (in Ukrainian)

Viktoriia Rudenko, PhD, doctoral student, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Kyiv, Ukraine)

TARGET BUDGET FUNDS AS A COMPONENT OF THE FISCAL MECHANISM FOR REGULATION OF INVESTMENT PROCESSES IN UKRAINE

The formation of target budget funds is due to the fact that one of the disadvantages of budget expenditures is the depersonalization of funds and, as a consequence, the possibility of insufficient investment development, especially in a budget deficit. Therefore, there is a need for separate funds from the budget, which usually have assigned income sources. Such funds allow the state to more efficiently accumulate financial resources and spend them in accordance with the intended purpose, in particular to increase investment. Insufficient scientific substantiation of expediency of formation of target budget funds and short period of their functioning in Ukraine necessitate in-depth study of theoretical and applied bases of their creation and use, and also definition of a role in the fiscal mechanism of regulation of investment processes. The article is devoted to the study of the content and characteristics of target budget funds, consideration of the peculiarities of their formation and use in Ukraine and justification of their impact on investment processes. The specifics of the scientific tasks that are the subject of the study required the use of a set of special methods, the use of which helped to shed light on the functioning of target budget funds in Ukraine and clarify their role in regulating investment processes. The article examines the advantages of the formation and characteristics of the functioning of target budget funds. Peculiarities of forced investments at the expense of the reserve fund of the budget are determined. The expenditure of funds for investment purposes of the State Fund for Regional Development, the State Road Fund, the State Fund for Radioactive Waste Management and the State Fund for Water Development are analyzed. The study found, that the use of target budget funds faces a number of regulatory and organizational problems. It is substantiated, that under the conditions of making the necessary changes in the legislation, these funds will become a powerful component of the fiscal mechanism for regulating investment processes in Ukraine.

Key words: budget, target budget funds, investments, capital expenditures, budget program.

Дата надходження до редакції: 07.09.2021 р.